

SLOVENEK

Veija po pošti:

Za celo leto naprej . K 28.—
za pol leta " " 13.—
za četrt leta " " 6-50
za en mesec " " 2-20
za Nemčijo celoletno " 29.—
za ostalo inozemstvo " 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . K 24.—
za pol leta " " 12.—
za četrt leta " " 6.—
za en mesec " " 2.—

V spravi prejeman mesečno K 1-50

Inserati:

Enostopna pettivrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat " 13 "
za trikrat " 10 "
za večkrat primeren popust.

Poslano in rekl. notice:

enostopna pettivrsta (72 mm)
30 vinarjev.

Izhaja:

vsak dan, izvenim nedelje in
praznike, ob 9. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. Za
Avstr. poštne hran. račun št. 24.797. Ogrsko poštne
hran. račun št. 26.511. — Upravniškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 6 strani.

Slovensko „deželno“ gledališče.

Od politično nam tuje umetniške strani se nam piše:

»Eno najbolj žalostnih poglavij, kadar se govori o slovenski kulturi, je takozvano »deželno« gledališče, ki je v resnici »deželno« le v toliko, da se igre »Dramatičnega društva« — popolnoma strankarske institucije — prirejajo v poslopju, ki je last dežele. Vodstvo pa je v rokah magistratnega uradnika iz Hribarjeve ere in nima niti »Dramatičnega društva« nobene odločilne besede.

Kar se torej tiče tega gledališča, ki hoče biti edini predstavnik dramske umetnosti med Slovenci, je notorično, da od dne do dne bolj propada. Propada, kar zadeva igre, igralce, kritiko in poset. Predstave se vrše navadno pred pol prazno hišo, polovico lož še danes niso mogli oddati, dočim je novo nemško gledališče že popolnoma odano in se vrše predstave »Ljudskega odra« vedno pred razprodano dvorano.

Krog, ki stoji vodstvu »deželnega« gledališča zelo blizu, vračajo v »Narodu« in »Jutru« krivdo nad tem dejstvom na publiko, češ, da je apatična, lena, narodno nezavedna, neizobražena itd., napadajo »Ljudski oder« in novo nemško gledališče in otepajo sploh na skrajno nekulturen način okoli sebe. To zmerjanje pa že vsej poštenu javnosti preseda.

Kaj se igra v »deželnem« gledališču? Opera je na kantu, tisti časi, ko smo čuli celo Wagnerja in smo razpolagali z bogonadajenimi pevci, so pri kraju. Drama? Klasične igre so iz repertoara izginile, izmed modernih se pa najboljše le redko igrajo. Kaj torej? Opereta, burka, komedija, tingtangl. S čim briljira zdaj Govekarjev oder? Z igro, ki spada bolj v varieté, hrano za izživele dedce, s stvarjo, ki jo boljša gledališča sploh ne bi smela dajati, najmenj pa slovensko, ki ima v prvi vrsti izobrazovalen namen. Zdi se, da ima slovensko občinstvo v svojem pretežnem delu vendarle veliko boljši okus kakor intendant gledališča »Dramatičnega društva« in njega igre prezira. Če »Jutro« 16. t. m. piše: »Le obžalovati moramo tisto ljubljansko občinstvo, ki ne zamudi nobene še tako stupidne operete, vsako dramo pa z žalostno doslednostjo ignorira« — je k temu pripomniti 1. da je s stupidnimi operetami začelo občinstvo pitati ravno Govekarjevo ravateljstvo, 2. pa ne ignorira občinstvo zdaj samo dram, ki se le redko uprizarjajo, ampak celo že tiste stupidne igre, s katerimi jih je znana kobila vlekla v hram slovenske Talije. Resne igre občinstvo zdaj lahko tudi drugod vidi, stupidnosti se je pa naveličalo.

Kar se igralcev tiče, morajo tudi najboljši spričo takega vodstva propadati. Kritika v liberalnem časopisju je od vodstva odvisna; vse kaže, da je poverjena popolnoma nesposobnim ljudem. Deželni odbor je dejansko pokazal, da mu je prospeh igralskega osoblja na srcu in podpira izobrazbo sposobnih, toda kaj, ko svoje kulturne naloge nezavedajoče se ravateljstvo dela vsaki resnični izobrazbi nasproti!

Sicer pa, s kakšno pravico se to gledališče imenuje slovensko? Slovenske ali vsaj slovanske igre ne pridejo skoraj nikoli na vrsto. Lanska sezija n. pr. nam je prinesla v prvi predstavi (pesek v oči) izvirno slovensko igro »Kacijanar«, ki se je doslej (velikodušno) enkrat in sicer nopolndne ponavljala. Potem skoraj šest mesecev ni bilo nič slovenskega. Koncem sezije je intendant Govekar debutiral z igro v enem dejanju (naslov vže pozabljen), ki je pa pri premijeri popolnoma propadla. In — komaj verjetno — zadnja predstava lanske sezije nam je zopet prinesla izvirno slovensko igro

»Samosvoj«, katera se pa ni mogla ponavljati, ker je bil drugi dan hram Talije že zatvorjen. Zdaj naj kdo reče, da to gledališče ni slovensko! Premislite, v celi šest mesecev trajajoči seziji tri slovenske predstave . . . in pol! Je li to deželno gledališče? Ne in trikrat ne! Slovenska dežela nima od tega mednarodnega, malo slovanskega in skoraj nič slovenskega gledališča ničesar in ga smemo, glede na redne obiskovalce, imenovati k večjemu mestno gledališče ali še boljše: mestni mednarodni varieté.

Sicer pa je to gledališče tudi drugače zelo zanemarjeno. Ali ni skrajna sramota, če n. pr. kritika uradnega lista konstatira, da se zbor ne zna salonsko vesti in da tudi najnavadnejših francoskih izrazov ne ume pravilno izgovarjati? (Vide »Laibacher Zeitung« dne 16. t. m.) In spričo tega si upa znana klika v »Jutru« in »Narodu« napadati druge igralce, da se ne znajo obnašati!

To so vzroki, da dramatična umetnost v nekdanjem edinem in najboljšem hramu slovenske Talije tako rapidno propada. To naj faktorji, katerim je po protekciji in ne po umetniških ozirih žalibog poverjena usoda gledališča »Dramatičnega društva«, uvažujejo, mesto da delajo krive propada druge.

S temi izvajanji, ki vseskoji zadevajo žebelj na glavo, se mi od svoje strani popolnoma strinjamo. Treba se bo enkrat tega problema resno lotiti, da ne vzame ena naših najvažnejših prosvetnih institucij žalosten konec.

Revolucija na Kitajskem.

V velikanski kitajski državi, ki šteje okoli pol milijarde duš in sega od Tihega Oceana tja notri do tibetanske visoke planote, je zopet izbruhnila vstaja z vsemi svojimi grozovitostmi. Kakor navadno, so se uprle južne provincije, ki so najbolj obljudene, imajo najbolj razvito kmetijstvo (riž), obrt (sviloreja) in trgovino, so evropskemu vplivu najbolj dostopne, ki pa navadno tudi največ trpe vsled elementarnih katastrof, vendar se pa gibljejo tudi Mongolci na severu. Dozdaj divja revolucija v provincah Hupe in obročju Jankcekianga z velikima mestoma, središčima vstaje, Hankau (700.000 prebivavcev) in Vučang (350.000), potem južno od nje ležeča provinca Hunan, provinca Kiangsi, ki se nahaja vzhodno, in Kveičou, ki leži zahodno od Hunana, nadalje provinca Sečvan na severozahodu ob zgornjem teku Jangcekianga, Mekonga in Salvena ob meji Assama in Birme ter končno jugozahodna provinca Junnan, ki meji na zadnjeindijski Tonkin. Vse te province so zelo obljudene, Hupe šteje okoli 35 milijonov, Sečvan 68, Kveičou 7, Junnan 12, Hunan 22, Kiangsi 26 milijonov prebivavcev. Na province ob vzhodno-kitajskem morju, koder so največja trgovinska mesta in evropske kolonije, se vstaja dozdaj še ni razširila, se pa po vsej priliki bo.

O vzrokih in značaju vstaje se veliko piše, seveda je malo klenega zrnja med plevami, posebno ker so razmere v tajinstvenem »cesarstvu sredine« za Evropca težko razumljive. Glavni znak vstaje je ta, da je naperjena zoper sedaj vladajočo mandžuško dinastijo, to pa ima skupno z vsemi velikimi vstajami, ki so kitajsko cesarstvo zlasti v 19. stoletju neprestano pretresale.

Mandžuška dinastija je severnega tunguškega izvora in je zavladala leta 1644., ko je vrgla iz prestola domačo mingsko dinastijo, ki je vladala Kitajsko od padca Mongolov (1368), ki so si bili sredi 13. stoletja pod strašnim Čingis-Kanom in Ogdajem podjarmili državo. Mandžuška dinastija spominja Kitajce vedno na tatarsko-mongolsko-tunguško tujevladje in zato ni bilo nikoli posebno priljubljena; pravzaprav

se je dozdaj opirala najbolj na vojake in prisiljene mandžurskega plemena, ki jih je okoli 4 milijone, večinoma po garnizijah.

Drugi vzrok, da mandžuški vladarji niso mogli Kitajcev nikdar popolnoma zase pridobiti, je ta, da je država pod mingsko dinastijo vedno bolj rastla in se razširjala, pod mandžuško pa jo preganja nesreča za nesrečo. Pod dinastijo se je začelo naseljevanje Portugalcev, Nizozemcev, Francozov in Angležev, ki niso kitajske države ogroževali samo od pomorske strani, ampak tudi od zahodne in jugozahodne, koder so se polastili vzhodno- in zahodnoindijskih pokrajin. Od severa so prodirali Rusi; vzbudila se je mala Japonska, ki je s Kitajsko, svojo učiteljico, odnekdan rivalizirala. Vse vojske mandžuške dinastije so bile večalimenj nesrečne, tako prva proti tujcem leta 1840/42., v kateri so Angleži pod pretvezo, da so vsled prepovedi uvažanja opija v nevarnosti njihovi trgovinski interesi, Kitajsko prisilili, da je odprla Evropcem pristanišči Kanton in Šangaj, Angležem odstopila Hongkong in se obvezala tujce varovati. Podobne pogodbe je morala Kitajska skleniti l. 1844. tudi s Francijo in Zedinjenimi državami, kar je bilo neposredni povod, da je izbruhnila takozvana taipinška vstaja, ena najhujših, kar jih je Kitajska sploh kdaj doživela.

Taipinška vstaja je trajala od leta 1849. do 1866., torej celih 17 let! Tudi takrat so bile v plamenu vse južne province, središče je bila provinca Kiangsi, ki se je tudi zdaj uprla, kakor poroča časopisje. Taipinški vstaši so proglasili novega cesarja, zasedli Nanking, kjer so osnovali novo vladu, imeli so v oblasti celo takozvani cesarski prekop, najvažnejšo prometno žilo cele države, kljub temu pa so bili po dolgih bojih premagani, seveda s pomočjo tujcev. Angleži in Francozi so namreč ravno v tistem času zopet začeli s kitajsko vojsko, leta 1857. do 1860., Rusom pa je odstopila dinastija v istem času brez boja Poamurje. Nekako v zahvalo za to, da je kitajska vlada Evropcem v pekinškem miru dovolila velike koncesije, so ji ti šli na roko, da je zadušila taipinško revolucijo. Z ozirom na to, da sedanja revolucija meri na to, da se osnuje republika, je zanimivo, da je tudi taipinška revolucija imela močno socialistično-demokratiško tendenco, hotela je tudi nekako versko reformo. Od sedanje se je v tem razlikovala, da ni bila samo zoper dinastijo naperjena, temuč tudi zoper tujce, vendar taipinški cesar krščanstvu ni bil nasproten.

Po taipinški vstaji je kmalu izbruhnila revolucija na severu v Džungariji in vzhodnem Turkestanu, koder je Jakob Beg ustanovil samostojni kanat Kašgar, že preje pa med ozlimi v južni provinci Junnan. Obe vstaji sta dali vladi opravka od 1870 skorej do 1880; leta 1894. pa izbruhne vojska z Japonsko, ki je zadala Kitajski zopet nov udarec in ki so jo Evropeci izrabili za to, da so od Kitajske izsilili nove koncesije na gospodarskem polju. Kitajski domoljubi so krvavečega srca gledali, kako se bogostvo dežele steka v tuje žepe in nejevolja se je v prvi vrsti obračala zoper vladarsko hišo. Tako je leta 1900/1901 izbruhnila znana boksterska vstaja, ki se je pa od taipinške razlikovala v tem, da se je dinastija vstašem znala približati in se je ves srd naperil zoper evropske velevladi, ki so pa vstajo potlačile.

K vsem tem nesrečam je treba pristihi elementarne katastrofe, povodnji, lakoto in kugo, ki — bogve zakaj in kako — zlasti zadnje petdesetletje hudo divjajo po cesarstvu.

Veliko zlo je tudi to, da mandžuško dinastijo vladajo ženske, kar se zdi človeku spričo male veljave, ki jo uživa Kitajka v javnem življenju, na prvi pogled čudno. Moški mandžuske dinastije so, kakor pravijo, uravno či-

sto degenerirani in le komplicirano konfuško ceremonijstvo zakriva njihovo razuzdano in leno življenje, ki je slično turškomoškemu. Zato imajo vajeti v rokah same ženske. Sicer je bila rajna cesarica-mati prava Semiramis, odločna, zvita diplomatka in je bila edina sedanje dinastije, ki je mogla razpad saj nekoliko ustaviti, vendar pa ženskovladje trajno ni koristno. Sedanji vladar je mlad in veliko ne pomeni. Po imenu je cesar seveda despot, toda med njim in ljudstvom je nebroj uradnikov in oblastev. V nobeni državi na svetu ni birokracija tako razvita in močna, kakor na Kitajskem in z ujo seveda tudi vse njene senčne strani: korupcija, denunciantstvo in izžemanje ljudstva. Iz te birokracije se navadno tudi rekrutirajo vrste vstašev, generalni guvernerji provinc se jim pa postavijo na čelo. Tudi o sedanjih vstaših poročajo, da jih vodijo uradniki in duhovniki, ki vsled pomanjkanja protekcije niso mogli priti na zeleno vejo.

Nekaj čisto novega pa je to, da so sedanji vstaši proglasili republiko. To kaže — in tudi sicer je to ugotovljeno — da vodi revolucijo mlada inteligenca, ki se je izšolala na evropskih univerzah. Zlasti imajo vstaši za seboj veliko častnikov. Njihove evropske nazore kaže tudi to, da se ne obračajo zoper tujce, ampak so jih nasprotno vzeli pod varstvo. Zdi se tudi, da so pristali modernega novobudizma, dočim so bili Taipingovci strogi konfucijanci. Njihov namen je gotovo državo po japonskem vzoru reformirati, pa jo na ta način tudi osvoboditi vpliva tujcev.

Ali se bo revolucija posrečila ali ne, to je pa vprašanje, na katero danes še ni mogoče odgovoriti. Kitajska je pod Mandžu-dinastijo veliko še hujših vstaj doživela in vselej je vladarska hiša zmagala. Mogoče so razmere sedaj drugačne. To pa je gotovo, da si Evropeci od te vstaje ne smejo veliko obetati. Najbrže je ne bodo mogli izrabiti zase, kakor so taipinško in bokstersko. Na razpad cesarstvo sploh ni misliti. Ali dinastija zmagata, ali pa se ustali res republika (kar ni zelo verjetno), najbrže pa nova vladarska rodbina, ki bo brez dvoma morala vzeti v roko reformo države po modernem vzoru.

Vstaja se širi. — Vlada je Hankau popolnoma izolirala. — Vojaštvo. — Evropeci zapuščajo vstaške province. — Vstaško gibanje na severu.

Kanton, 16. oktobra. Generalni guverner v Nankingu ne zaupa dozdevnemu miru v Nankingu in je oblasti v Šangaju poslal 4 milijone denarja v gotovini, da ga spravi. Oblasti si pomagajo na ta način, da nezanesljive polke razdeljujejo in jih pošiljajo v druge garnizije. Prebivavstvo v mestih navljuje banke, ker se boji za svoje prihranke in se je bati veliko denarnih polomov.

London, 16. oktobra. Juanšikaj, na katerega se vlada najbolj naslanja, je izjavil, da hoče odpotovati v južne pokrajine, ker se na severno armado, ki jo je ustvaril, zanese. Iz Pekinga je odšlo vsega skupaj 35 vlakov s 24.000 možmi proti Hankau-u, središču vstaje.

London, 16. oktobra. Hankau je popolnoma izoliran. Kitajske topničarske ladje, ki prodirajo po Jangcekiangu, bodo mesto bombardirale, tujce pa preje obvestile, da se rešijo. Nemški parnik »Belgravia« je pripravljen, da tujce sprejme. Sicer pa je angleški konzul odredil, da imajo angleški podaniki Hankau, Vučang, Hanjang in Kwangsi zapustiti. Vstaši so se v Hanjangu polastili arzenala, koder zdaj z vso naglico delajo, da izgotove na dan 25.000 patronov.

Frankobrod, 16. oktobra. Vstaško mesto Vučang oblega 200.000 (?) mandžuških vojakov, sam vojni ministar Jing-Cang jim poveljuje. Evropeci so na varnem.

London, 16. oktobra. 2000 vsta-
šev se je polastilo mesta Kaiping.

Mukden, 16. oktobra. V Mongo-
liji in Koreji se tudi pojavljajo nemiri.
Vstasi se obračajo tako proti kitajski
vladi kakor proti Rusom in Japoncem.
Rusi koncentrujejo vojaštvo. Sploh je
Rusija vsled vstaškega gibanja zelo
vznemirjena.

Italijansko-turška vojska.

Boj pri Bu-Melianu.

Iz Rima se poroča, da sta turška
pehota in kavalerija z eno strojno pu-
ško in enim topom napadli 15. t. m.
zjutraj Italijane pri Bu-Melianu, kjer
se nahajajo studenci. Po kratkem boju
so bili Turki vrženi nazaj. Turki so iz-
gubili 11 mrtvih, strojno puško, top,
sešla in več zabojev streliva. Turki
streljajo s slabo disciplino. Pri njih so
našli le nekaj kruha in čebule. Podne-
vi so laške prednje straže večkrat stre-
ljale na turške patrulje. Ena turška
patrulja je vjela tri spahiye,
ki se nahajajo v laški službi.
Neki laški oddelek je ustavil karavano
z 200 veljblodi, ki so nosili orožje in
streljivo. Vodnike karavane so zaprli.
Iz Carigrada se poroča, da se je bil 12.
t. m. nov boj med 500 turškimi vojaki
in Italijani v bližini vodnjaka Bumelian.
Italijani da so imeli 23 mrtvih in
14 ranjencev, Turki 3 mrtve in 12 ran-
jencev. »Agenzia Stefani« pa poroča
iz Tripolisa: Dne 15. t. m. okolu pol 11.
ure ponoči so napadli Turki demon-
strativno Lahe v smeri na vodnjak Bu-
melian. Turška artiljerija se je izborno
držala. Napad je bil brezuspešen. Lah
so izgubili enega samega moža. Okolu
polnoči so se Turki umaknili.

Lahom gre slabo v Bengaziji.

Lahom se mora v Bengaziji zelo
slabo goditi, kakor sklepamo iz brzo-
javke, ki se je razširila iz Pariza. Ge-
neral Beiceolo je odgodil nameravano
zasedeno pristanišča mesta Bengazi,
ker so se turški vojaki in Arabci kre-
pkeje branili, kakor je pričakoval laški
poveljnik.

150 turških častnikov kapituliralo.

»Giornale d'Italia« poroča iz Tri-
polisa, da je 15. t. m. kapituliralo 150
turških častnikov.

Turki proti Lahom.

»Giornale d'Italia« poroča, da se
zelo boje za redovnika patra Humber-
ta, ki vodi neki zavod, v katerem skrbi
za približno 300 kupljenih otrok. Govo-
ri se, da so fanatiki ubili patra. Cari-
grajski listi poročajo, da so v Turčiji
zaprli vse laške šole in pozvali učitelje,
da naj zapuste Turčijo. V Solunu in po
drugih mestih so osnovali odbore, da
vodijo gospodarski boj proti Lahom.
Mladoturki hujskajo v Smirni množi-
co proti kristjanom.

Boj do noža.

Vse turške stranke v turškem dr-
žavnem zboru so za to, da se vodi boj z
Lahi do noža in obžalujejo velikega ve-
zirja Sajda, da omahuje in ne ve ali bi
vodil vojsko ali bi se pogajal za mir.

Laški socialisti in vojska.

V Modeni so se zbrali laški sociali-
sti. Odobrili so dnevni red, ki obžaluje,
da se je vlada dala zapeljati v koloni-
alno pustolovstvo. Shod pozdravi tur-
ške socialiste, s katerimi se čuti v tem
žalostnem trenutku edinega. Huda de-
bata nastane, ko predlaga ravnatelj-
stvo, da naj se preseli »Avanti« v Mi-
lan. Zoper ta predlog so bili osobito re-
volucionarji. Glede na udeležbo sociali-
stov pri vladi se vname debata pro in
kontra in veliko nesoglasje se je poka-
zalo tudi, ko se je šlo zato, ali preidejo
socialisti zaradi Tripolisa v zbornici v
opozicijo ali ne. Spor, ki je vsled tega
nastal, je tako velik, da je socialist
Barbera obžaloval degeneracijo laške
soc. demokratske stranke. Zborovalci
so med drugim napadli tudi sodruga
Podreko, češ da si pusti svoje govore
sijajno plačati. Shod se je končal brez
pozitivnega uspeha.

Arabci proti Turkom.

Arabci v Gebel Garinu so ngrabili
za orožje proti turškim vojakom, ker
so ropali Arabcem živino in žito. V
boju je bilo več mrtvih in ranjenih.

Laška ekspedicija v Tripolisu.

Iz Tripolisa se poroča: 14 ladij je
pripeljalo zadnje dele I. laške ekspedi-
cije v Tripolis. Vojake so takoj izkrc-
cali.

Časnikarski poročevalci in Lah.

Laške oblasti so dovolile poroče-
valcem brzojavljenje proti častni be-
sedi, da ne bodo ničesar poročali čez
Malto. Do zdaj je v Tripolisu 18.000
laških vojakov. Turkov je v Tripolita-
niji 2500 aktivnih vojakov, 2500 rez-
ervistov in 5000 iregularnih vojakov. Ob
obstreljevanju Tripolisa je bilo ubitih
v mestu 10 vojakov in 20 domačinov,
ranjenih je bilo 15 oseb.

Bolgarija utrjuje meje.

»Ikdam« poroča, da Bolgarija vsak
dan ojačuje svoje posadke ob meji.
gradi nove obmejne utrdbe in jih pre-
skrbuje s trdnjavskimi topovi. Bajje so
se ob meji že spopadli Bolgari s Turki.

„Agro-Mercur“ pred sodiščem.

Včeraj popoldne se je nadaljevalo
zaslišanje prič.

Priča Janko Toman, nadučit-
elj in načelnik liberalne posojilnice v
Moravčah, ne more na stavljena vpra-
šanja odgovarjati, ker nima s seboj
knjig moravske posojilnice in tozadev-
ne korespondence. Priča pride danes
zopet k zaslišanju in prinese s seboj
knjige moravske posojilnice in celo ko-
respondenco z Rožmanom in dr. Zrja-
vom. Rožman, ki je bil svojčas ravnat-
elj Zveze slovenskih zadrug, je namreč
pisal Toman zasebno zaupno pi-
smo, naj bi moravska posojilnica kre-
ditirala potom Zveze slovenskih za-
drug Agro-Mercurju za 120.000 K, češ,
da prevzame poroštvo tudi dr. Žerjav,
ki je postal vsled ženitve
bogata možakar. Glavna stvar da
je pri tem, da Knez kot načelnik Zveze
slovenskih zadrug lahko ljubljanskim
trgovcem pove, da Agro-Mercur nima
več kredita pri Zvezi, ako prevzame
moravska posojilnica jamstvo. Dr. Žer-
jav je kmalu nato poslal moravski po-
sojilnici koncept pooblastila, v kate-
rem pooblašča moravska posojilnica
Zvezo slovenskih zadrug, da sme na
njen račun dati Agro-Mercurju do
200.000 K kredita ter se je moravska
posojilnica obvezala za ta kredit kot
porok in plačnik. Agro-Mercur je po-
rabil od tega kredita 120.000 K.

Priča Ludvik Bachmeier, 69 let,
posestnik in podnačelnik kočevske
posojilnice, stanujoč v Livodu. Podnačelnik
kočevske posojilnice je že tri leta.
Kočevska posojilnica ni dala
Agro-Mercurju niti gotovega posojila,
niti kredita v znesku 100.000 K. V knji-
gah kočevske posojilnice ni nikjer vpisa-
no, vsaj kolikor je prič znano, da bi
Agro-Mercur dolgoval kočevski posojil-
nici 100.000 K. Priči ni ničesar zna-
nega, ravnokot ne, da bi kočevska po-
sojilnica napram Zvezi ali Agro-Mer-
curju prevzela kako garancijo. Priča
ne zna ne brati ne pisati; podpisati zna
samo svoje ime. Pred dobrim letom je
bil priča, Knavs in Krašovec, nekega
uradnega dne v kočevski posojilnici.
Tja je prišel dr. Žerjav ter jim predlo-
žil tri pole, ki jih je menda narekoval
prej nekemu Rajharju, ki je tudi v po-
sojilnici. Rekel je, naj jih hitro
podpišejo, češ da se mu mudi na
vlak. Podpisali so, ne ve pa
priča, ali samo eno polo ali vse tri. Kaj
je bilo na polah zapisano, ne ve in se
tudi ne spominja, če se je pole prebralo.
Priča je tudi precej gluha. Predložil je
sejni zapisnik kočevske posojilnice v
sodno uporabo.

Iz zapisnika je razvidno, da odbor
kočevske posojilnice ni nikoli sklepal o
kajih 100.000 K.

Priča Janez Krašovec, 44 let
star, posestnik na Mlaki pri Kočevju,
je že tri leta član načelstva kočevske
posojilnice. Kočevska posojilnica ni do-
volila nikdar Agro-Mercurju kredita za
100.000 K in mu tega zneska tudi nik-
dar ni posodila. V knjigah kočevske
posojilnice tudi teh 100.000 K ni vpisa-
nih. Priča je bil skoro pri vsaki seji
kočevske posojilnice, odločno pa zani-
ka, da bi se bilo v teh sejah kdaj skle-
palo o kreditu ali posojilu 100.000 K za
Agro-Mercurja. Meseca septembra
1910 menda nek četrtek na uradni dan
so bili priča Bachmeier in Knaus ter
posojilniški tajnik Rajhar v posojil-
nici. Z vlakom, ki pride okoli 11. ure v
Kočevje, se je pripeljal dr. Žerjav, na-
čelnik posojilnice, ter predložil v na-
glici tri pole v podpis. Pole je prič
tudi podpisal, prebral jih pa ni, in tudi
dr. Žerjav ne, ki se mu je mudilo na
vlak kot je rekel. Čez par dni so zve-
deli, da so se podpisali za 400.000 kron.
To jim je povedal ud kočevske posojil-
nice Kajfež, kakor tudi to, da bo šel
Agro-Mercur v konkurz, vsled česar je
posojilnični tajnik Rajhar pisal brez
sejnega sklepa na Zvezo slov. zadrug
pismo, da se njihov podpis za 400.000 K
kredita Agro-Mercurju prekličje, češ da
niso vedeli, kaj so podpisali. Čez kak
teden dni je šel prič in Bachmeier k
Zvezi in sta tam načelniku Knezu izja-
vila, da podpis prekličje, ker niso ve-
deli, kaj so podpisali. Knez pa jima je
rekel, da tudi Zveza slov. zadrug tega
ni potrdila, da bi Zveza slov. zadrug
zvišala kredit kočevski posojilnici za
tistih 400.000 K, ki jih je po posredovan-
ju dr. Žerjava kreditirala kočevska
posojilnica Agro-Mercurju. Takrat, ko
je bil dr. Žerjav v Kočevju, ni bila skli-
cana seja kočevske posojilnice. Kot je

MAROŠKA POGAJANJA KONČANA.

Med Nemčijo in Francijo se vršča
pogajanja radi Maroka so vendar en-
krat končana. Nemčija pripozna fran-
coski protektorat nad Marokom in vse
iz tega izvirajoče posledice. Sedaj se
gre le še za kompenzacije Nemčiji in
kravja kupčija bo končana.

že omenil, kočevska posojilnica ni nik-
dar prosila Zveze slov. zadrug, naj bi
dala kredit za Agro-Mercurja. Po mne-
nju priče nima kočevska posojilnica
prav ničesar tirjati od Agro-Mercurja.
Kdaj je bil dr. Žerjav pri kočevski po-
sojilnici, ni vedel natanko. Zanašali
so se vsi na njega.

Priča Alojzij Knavs, 37 let
star, posestnik v Gorenji vasi pri Ko-
čevju, je tudi že kaka tri leta član na-
čelstva kočevske posojilnice. Izpove
približno isto. O dr. Žerjavu pravi, da
je bil po njegovem mnenju ravnatelj
kočevske posojilnice in voditelj, kakor
tudi Oton Bayer, ki je večkrat prišel z
dr. Žerjavom v Kočevje. Zaupali so
obema popolnoma.

Ob četrtna na 7. uro zvečer se je za-
slišanje prekinilo ter nadaljevalo da-
nes dopoldne ob 9. uri.

Dopoldanska razprava.

Priča Miško Rajher, revizor in
pisarniški vodja »Zveze slov. zadrug«,
je šel lansko leto julija meseca kot re-
vizor »Zveze slovenskih zadrug« v Ko-
čevje revidirati kočevsko posojilnico, ki
je članica »Zveze slovenskih zadrug«.
V pregledanih knjigah kočevske posojil-
nice ni našel nikjer postavke 100.000 K v dobro »Zvezi
slovenskih zadrug«, oziroma v
breme »Agro-Mercurja«. Pripomni, da
vse točke iz tekočega računa s »Zvezo
slovenskih zadrug« niso bile vpisane v
knjige kočevske posojilnice, kar pa tu-
di ni bilo mogoče zaradi tega, ker je
kočevska posojilnica posamezne postoj-
janke izvedela šele iz prepisa tekočega
računa, ki ga je dobila od »Zveze slo-
venskih zadrug«. Prepis tekočega rač-
čuna od »Zveze slovenskih zadrug« je
pri kočevski posojilnici tudi dobil v ro-
ke ter v tem prepisu našel postavko
100.000 K v breme kočevski posojilnici.
Ko je ta prepis primerjal s knjigami in
našel, da posamezne postavke v knjigi
niso še vpisane, je naročil posojilnične-
mu tajniku, naj to izvrši; nad postavko
100.000 K, pa se je izpodtaknil, ker ni
našel utemeljitve zanje. Vprašal je po-
sojilničnega tajnika Konrada Rajherja,
kaj je s to postavko, a ta mu je odgovo-
ril, da nič ne ve, odkod izvira. Potem
je posojilnične knjige tekočih računov
sam zaključil, toda postavko 100.000 K
izpustil, sestavil bilanco, pri kateri
med pasivi niti med aktivni ni upošteval
omenjenega zneska 100.000 K. V Ljub-
ljani je potem vprašal Rožmana kot
ravnatelja »Zveze slovenskih zadrug«,
kaj je s temi 100.000 K, in ta mu je pri-
znal, da se je teh 100.000 K pomotoma
preneslo na kočevsko posojilnico in da
bo stornirano. Priča ga tudi nadalje ni
vpraševal o tem, ker je bil prepričan,
da ta postavka ne spada v obremenitev
kočevske posojilnice. Na predlog priče
je Rožman tudi obljubil, da se bo ta
znesek storniral. V kaki zvezi je ome-
njenih 100.000 K z »Agro-Mercurjem«,
ni poizvedoval, ker v to ni imel povoda
in ker v knjigah kočevske posojilnice
nobene tozadevne računa ni našel.
Preteklo nedelje je imela kočevska po-
sojilnica občni zbor, ki se ga je tudi
priča udeležil kot zastopnik »Zveze slo-
venskih zadrug« in je pri tej priliki
govoril z odborniki. Ti so mu povedali,
da od »Agro-Mercurja« nimajo ničesar
drugega tirjati, nego nekaj nad 3000 K,
ki so jih že prijavili v konkurzu, a zla-
sti ne spornih 100.000 K. Navzoč je
bil tudi dr. Žerjav sam kot
odbornik kočevske posojil-
nice, in tudi ta je rekel prič, da ko-
čevska posojilnica teh 100.000 K nima
tirjati od »Agro-Mercurja«, in to tudi
med vožnjo v Ljubljano prič ponovil.
Po mnenju priče je dr. Žerjav tudi
ostale odbornike poučil v tem smislu.
Revidiral je od 29. junija 1910 naprej,
kakih deset dni, ko je bilo pri »Zvezi
slovenskih zadrug« še staro načelstvo.
Priča Jožef Jenko, 30 let star,
uradnik »Zveze slovenskih zadrug«, je
od marca 1910 do septembra 1910 na-
domestoval tajnika pri kočevski posojil-
nici in je pri tej priliki tudi vodil
knjige. V knjigah kočevske posojilnice
ni nikjer našel postavke 100
tisoč kron. Od »Zveze slovenskih
zadrug« je zahteval izpisek o računih
med njo in kočevsko posojilnico, da bi
izpopolnil vpise v knjigah. Ta izpisek
se mu je poslal. Našel je v njem že
omenjeno postavko 100.000 K. Pregledal
je korespondenco pri kočevski posojil-
nici, toda našel ni nobene pod-
lage za teh 100.000 K. Tudi različ-
nim odbornikom je o tem pravil, toda

dobil je vtis, da nobenemu o teh 100.000
kron nič znanega ni. Vsled tega priča
teh 100.000 K ni vpisal v glavne knjige,
temveč le v knjigo tekočih računov. To
pa zaradi tega, da bi bil kak zapis za
slučaj, ako bi se poslani izvleček iz-
gubil. Kmalu potem je šel v Ljubljano
ter zahteval revizijo, ki je že dve leti
ni bilo in da bi s tem sebe kril. Naj-
prej je govoril s knjigovodjo Pečarjem
o omenjenih 100.000 K, ki mu pa ni
dal nobenega pojasnila. Go-
voril je tudi z Rožmanom in dr. Žerja-
vom in tudi nobeden od teh dveh mu
ni dal nobenega pojasnila. Dr. Žerjava
je tudi pri drugi priliki nekoč na želez-
nici vprašal, ali naj vknjiži 100.000 K,
a dr. Žerjav mu je rekel, da ni treba še
nič vpisati. Ko je potem prišel revizor
Rajher v Kočevje, je tudi temu pove-
dal o spornih 100.000 K, in ta je šel med
revizijo v Ljubljano in nazaj prišel
je izjavil, da znesek 100.000 K ne ob-
stoji in da ga bodo črtali. Priča je bil
pri vsaki seji kočevske posojilnice, a
nikdar se ni nič govorilo o teh 100.000
kron. 2000 do 3000 K je pač imela tir-
jati kočevska posojilnica od »Agro-
Mercurja«, toda na čisto drugi podlagi.
Ko je nastopil službo pri kočevski po-
sojilnici, je vestno pregledoval vso nje-
no korespondenco od njenega početka,
a ni našel nobene podlage za to, da
bi kočevska posojilnica prevzela kako
garancijo (za 400 tisoč kron) za »Agro-
Mercurja« nasproti »Zvezi sloven-
skih zadrug«. O tem se tudi pri se-
jah posojilnice nikdar ni sklepalo. Tak-
rat ko je revizor Rajher revidiral ko-
čevsko posojilnico, bil je v službi le-
tudi Konrad Rajher, ki je vstopil ravo
takrat v službo.

Priča Terezija Bohinc, 38 let
stara, knjigovodkinja v paromlinu v
Gjurgjevacu na Hrvaškem, je bila knji-
govodkinja pri »Agro-Mercurju« od
15. novembra 1909 neprenehoma do
otvoritve konkurza in še potem do dne
30. aprila 1911. Blago za »Agro-Mer-
curja« je naročeval navadno »Agro-Mer-
cur«, dostokrat pa tudi »Zveza
slovenskih zadrug«, a priča
ne ve ali v lastnem imenu ali za
»Agro-Mercurja«. Fakture so dohajale
na »Agro-Mercurja«, ko so pa zapadle
v plačilo, so napravili pri »Agro-Mer-
curju« seznamek in ga poslali »Zvezi
slovenskih zadrug«, da izvrši plačilo.
Ko je »Zveza slovenskih zadrug« do-
tična plačila izvršila, je o tem »Agro-
Mercurja« pismeno obvestila, da je
»Agro-Mercurja« obremenila. K »Agro-
Mercurju« došle račune in fakture so
tako vpisali v knjige »Agro-Mercur-
ja«. Ko je »Zveza« naznanila plačilo,
so tudi to v »Agro-Mercurjevih« knji-
gah zabeležili. Vso pošto pa za
»Zvezo« in »Agro-Mercurja«
je prevzemala »Zveza sloven-
skih zadrug«, in sicer Rož-
man, če je bil navzoč. Tam se je pošta
sortirala ter je prinesel pošto k »Agro-
Mercurju« ali Rožman ali dr. Žerjav,
katerikoli je že odprl pisma. Priča iz-
javi, da so njeni knjigovodski vpisi z
22. septembra 1909 do 24. sep. 1910. —
»Agro-Mercurjevo« knjigo, v kateri je
tekoči račun s »Zvezo slovenskih za-
drug«, je vseskozi spisala prič. Po tej
knjigi znašal je saldo 1. januarja 1910
199,911 K 75 h. V saldokonto-izvlečku,
ki so ga dobili od »Zveze«, je bil ta sal-
do nekaj manjši, za kakih 4000 K, ker
je »Zveza« tisti znesek odobrila v sta-
rem letu, a so ga pri »Agro-Mercurju«
šele v novem letu izpeljali. Stanje sal-
da od 1. januarja 1910 priča z glave ne
ve. Na omenjeno diferenco salda 1. ja-
nuarja 1910 je prič opozorila zvezine-
ga knjigovodjo g. Pečarja, ki se je o
tej diferenci informiral in dotično dife-
renco naknadno v zvezinih knjigah vpis-
al. Sploh ni bilo vedno mogoče
vpisavati v knjige, ker ni imela
nikdar točno podatkov na
razpolago. Obojestranske knjige je
priča primerjala z zvezinim knjigovod-
jem Pečarjem in se popolnoma niso ni-
kdar strinjale, diferirale so včasih za
znatne zneske (do 4000 in več kron) ter
so potem popravili te difference. (Dr.
Tavčar: Ni čudno, pri takem vodstvu!)
Pri »Agro-Mercurju« se ni vodila no-
bena tajna knjiga. V knjigi »Agro-Mer-
curja« konto »Zveza slovenskih zadr.«
je vse vpisano, kar se tiče »Zveze slo-
venskih zadrug« (kar je imela »Zveza«
vpisano v tajni knjigi). Ta konto je prič
začela pisati, ko je stopila šele v
službo. Zneske za čas do 15. novembra
1909 v tej knjigi in tudi v dnevniku je
zapisovala na narekovanje poslovođe
Zelenika. Glede postavke 100.000 kron
izpove sledeče: 1. februarja 1910 je pri-
šel g. Rožman k prič in ji ukazal, v
knjigah »Agro-Mercurja« obreme-
niti »Zvezo« za 100.000 K, ko-
čevsko posojilnico pa za ta
znesek priznati, kot da bi ko-
čevska posojilnica posodila »Agro-Mer-
curju« ta znesek. To je tudi izvršila in
se dalje zato ni brigala. (Dalje.)

AVTONOMIJA POLJSKE.

V imenu poljske lige in mednarodne lige prijateljev Poljske je poslal Poljak knez Ridelski angleškemu državnemu tajniku Greyu spomenico za zopetno ustanovitev poljske države, k čemur naj bi pomagala Anglija. Nova poljska država naj bi obsegala vse one dežele nekdanje poljske kraljevine, ki so razdeljene med Nemčijo, Rusijo in Avstro-Ogrsko. Provizorični vladi, ki jo predlagajo knez in njegovi pristaši kot prvi korak k poljski avtonomiji, naj bi sledila vlada, podobna švicarski. Vsaka treh velevlasti, ki posedujejo pokrajine nekdanjega poljskega kraljestva, naj bi žrtvovala svoje teritorialne pravice in gotovo mero avtoritete v prid poljski republiki. Spomenica predlaga nadalje, naj bi vsaka teh treh velevlasti imela svojega guvernerja kot upravitelja v poljskih deželah, ki so sedaj v eni ali drugi državni zvezi. Vsi trije guvernerji pa naj bi bili podrejeni generalnemu guvernerju, ki bi moral biti Poljak in ki naj bi ga imenovala vse tri interesirane velevlasti.

Dnevne novice.

+ Dve vprašanji. 1. Vsakdo naj se vpraša, ali je storil kaj v letošnjem letu za katoliški tisk, ki ga vsaka katoliška stranka nujno potrebuje. Živimo v resnih časih. Naval na katoliške stranke in katoliško cerkev je čedalje hujši. Kdor hoče v tem boju kaj pomagati, naj stori kaj za katoliški tisk, bodisi da ga širi, bodisi da pridno dopisuje. »Slovenca« v vsako krščansko hišo! 2. Vsakdo naj se vpraša, ali je že poplačal »Slovenca«? Cenjeni naročniki, ki dobe položnice, naj jih čimprej izpolnijo in oddajo. To je sveta dolžnost! Slovenci! Rojaki! Skrbite, da se bo »Slovenec« kakor dosedaj, čedalje bolj utrjeval in širil.

+ Čisto zmešani so soc. demokrati zunanji političarji, o liberalnih, ki soc. demokrati argumente kar prepisujejo, niti ne govorimo. Pravijo, da smo mi Aehrenthala preje hvalili, zdaj ga pa obojamo. Mi nismo nikoli hvalili tiste smeri v zunanji politiki, ki je balkanske Slovane odbijala in Jugoslovane potiskala v stran, se pa naslanjala ravno na tiste elemente na jugu, ki monarhiji niso prijazni, zlasti na Mažare in Lahe. Odobrvali smo pa aneksijo Bosne in jo še danes, ker je pomnožila jugoslovanski element v državi in je značila prvih v naši politiki od časa Andrassyja sem resnično iniciativo, kar se tiče naše politike na Balkanu. Grof Aehrenthal pa je zadnje čase, kakor je videti, zopet zašel v tradicionalno smer avstrijske zunanje politike, ki se vsake energetske akcije boji kakor vrag križa. To obojamo in da imamo prav, kažejo dogodki v Jadranskem morju, ki so grofa Aehrenthala hudo presenetili. Če mi ne bomo skušali utrjevati svojega vpliva v Albaniji in proti Solunu, pa nas bodo Lahji prehiteli in tedaj bo Jadransko morje res postalo laško in kaj bi to pomenilo za Slovence in Hrvate, ni treba še delj razkladati. Zato je umevno, da nismo zadnje čase z našo zunanjo politiko preveč zadovoljni. Sociji pa naj ne zavijajo, kakor da bi šlo za aneksijo Bosne. Ali res ne znate boljše polemizirati? Kar pa se »migov odzgoraj« tiče, smo že poudarjali, da jih nič ne potrebujemo, pa tudi ne dobivamo, ker smo na vse strani neodvisni. Merilo nam je edino korist slovenskega naroda. Pač pa »Zarja« piše izključno na mig in komando z Dunaja, odkoder jo vzdržujejo, kar pa »Jutro« zadeva, tako vemo, kdo zanj daje solde. Vzlic temu pa je skozi in skozi bankerotno, finančno in duševno.

+ Enkrat tako, drugič tako. Deželni odbor kranjski je sklenil svoj čas ustanoviti gospodinjstvo šolo v Črnomlju. »Slovenski Narod« je takrat pisal, da ne bo to nobena šola, ampak »klošter«, češ, čemu za take stvari denar tje metati. Sedaj pa poslušajmo črnomeljske liberalce v »Slovenskem Domu«: »Deželni odbor kranjski je bil sklenil ustanoviti v Črnomlju gospodinjstvo šolo. Slišimo, da je deželni odbor to nameravalo šolo, ki bi imela lahko dobre posledice za naše zanemarjeno gospodinjstvo in gospodarstvo opustil.« — Mi v trenutku ne vemo, kaj je s črnomeljsko gospodinjstvo šolo, to pa vemo, da so eni liberalci zmešani, ali ljubljanski ali pa črnomeljski, najbrže pa oboji, še bolj pa tisti ljudje, ki žive samo od dolgih jezikov.

+ Letošnje škofijske konference na Dunaju se prično 7. novembra. Predsedoval bo kardinal Katschthaler. Posvetovanja uvede takozvani mali odbor, velika konferenca bo obravnavala o sklepih, ki jih bo predložil ožji odbor. Konferenca se bo pečala s papeževimi dekreti, ki so bili izdani lani in

letos. Glede na dekret, ki prepoveduje duhovnikom sodelovanje pri upravi premoženj, se vložil adresa svetemu očetu. Obširno se bo poročalo o sanaciji koroskih osrednjih blagajn, katero sanacijo vodi episkopat. Razgovarjali se bodo tudi o načrtu katoliškega vseučilišča v Solnogradu. Glede na dekret o omejitvi praznikov se odpošlje v Rim kolektivna nota.

+ »Jutro« vidi že dolgo v duhu konca S. L. S. Zdaj misli celo, da mi sami ta konec čutimo. Tako si »Jutro« razlaga naš članek od zadnje sobote. Mi smo v tistem članku le poudarjali, kako ravno rast naše stranke zahteva vedno več dela, kar je čisto prav in pametno, da bi se bili svoj čas liberalci, ko so v naši deželi še nekaj pomenili, (seveda le v zvezi z Nemci) zavdali, da moč zahteva tudi dela, bi ne bili tako žalostno propadli. Mi pa si hočemo svojo pozicijo v prid dežele ne le obraniti, ampak še večati in zato je naša skrb obrnjena vedno na to, da se giblamo. »Jutro« je zato s svojimi ugibanji o našem koncu čisto na napačni poti, kar pa ni čudno, če pomislimo, da je »Jutro« že tako pri koncu, da je pod kuratelo in da ne dobi njegov lastnik nikoder več kredita. Če bo »Jutro« še kaj brskalo, utegne še več izvedeti.

+ Poljak naslednik barona Gautscha. Listi javljajo, da bo baronu Gautschu kot ministrski predsednik sledil Bilinsky.

+ Pozor hotelirji, gostilničarji, podjetniki! V par dneh pride na prodaj veleposestvo v večjem kraju na Sp. Štajerskem. K veleposestvu spada tudi moderno urejen, skoro popolnoma nov hotel. Podjeten podjetnik, ki bi se ondi naselil, bi lahko izvrstno izhajal. Ker se prodaja v par dneh izvrši, naj se vprašanja nemudoma pošiljajo pisarni »Slovenske Straže« v Ljubljani, ki daje potrebna pojasnila.

+ Za škola v Krakovu bo v kratkem imenovan knez Sapjeha.

+ Slov. katol. akad. tehn. društvo »Danica« na Dunaju priredi v četrtek, dne 19. t. m. ob 8. uri zvečer v Budjeviški pivnici (Alserstrafse 59) prvoletnikom pozdravni večer.

+ Pogreb dr. Mihaela Mogoliča. Iz Rudolfovega se poroča, da se je pretečeno nedeljo popoldne ob peti uri vršil pogreb umrlega g. dr. bogoslovja in modroslovja Mihaela Mogoliča, ki je umrl dne 10. t. m. na Dunaju v starosti 72 let. Pogreba se je bilo udeležilo mnogo duhovščine ter drugih novomeških meščanov in več usmiljenih bratov iz kandijske bolnišnice.

+ Osebna vest. Cesar je imenoval profesorja na državni gimnaziji v Trstu dr. Jožef Vidossishca za ravnatelja na državni gimnaziji v Kopru.

+ Blago iz Ribnice v Ameriki. V »Clevelandski Ameriki« čitamo: Ljubljanski trgovec Paul Magdič, pri katerem se je naročilo blago za semenj na veselici Narodne Dobrodelne družbe, je moral vso glinasto stvar in posodo naročiti nalašč okoli Ribnice, in sicer samo za to veselico. V vaseh v okolici Ribnice so zaslužili lep denar, in kdor hoče videti to blago v Clevelandu, mora priti v nedeljo, dne 29. oktobra v Knausovo dvorano na veselico.

+ Samomor radi smrti zaročenke. Neusmiljena smrt je pred tremi meseci učitelju godbe Tulliju Polli v Trstu ugrabila zaročenko gospico Ferjančič. Mladeniča se je vsled te nesreče polotil tak obup in dosadnost življenja, da se je v nedeljo, ravno 3 mesece po smrti svoje zaročenke, ustrelil na njenem grobu na pokališču Sv. Ane.

+ Preprečena nesreča. Ko se je v nedeljo popoldne vračal avtomobil trgovca Val. Lapajmeta iz Logatca v Idrijo, mu je bila pri Hotederšici zaprta pot s hlodi, ki so bili položeni preko ceste. Ker je bil avtomobil zaseden, se je le pazljivosti šoferja zahvaliti, ki je avtomobil takoj ustavil, da se ni dogodila večja nesreča.

+ Stavka v Zagrebu. Zagreb, 17. oktobra. Včeraj je stopilo delavstvo cementne tovarne »Croatia« v stavko radi premale plače. Prišlo je do nemirov pri katerih je moralo posredovati orožništvo. Pri tej priliki sta padla baje od strani delavstva dva strela.

+ K. S. K. Jednota ki je največja slovenska organizacija v Ameriki, je po poročilih ameriških slovenskih listov izrekla se proti sedanjemu predsedniku Nemanjču ter bo izdajala lastno glasilo.

+ Podjetnik operne sezone v gledišču »Fenice« v Trstu pobegnil. Kakor znano se je imela sinoči vršiti zaključna predstava v gledišču »Fenice« s »Fedorom« od U. Giordano. Prav za prav ste bili za včeraj napovedani dve predstavi te opere. No, dočim se je popoldanska predstava vršila brez ovir, je pa operno obje uro pred pričetkom večerne predstave dobilo od podjetnika Hermana de Filippi pismo, v katerem je izjavljal, da jim ne more plačati zapadlega kvartala in da če hočejo,

naj sami prevzamejo v lastno režijo zaključno predstavo. — O tem pa ni hotelo nič vedeti obje orkestra, ki je tudi oškodovano. De Filippi, ki je ob sezoni sodeloval, je bariton, rodom Tržačan. On je pobegnil. Neki njegov svak je bil baje aretiran.

+ Slaboumni zašel. Ko je v soboto spremljal posestnik Ivan Vesel iz Travnika pri Ribnici svojega 53letnega slaboumnega tasta Ivana Knavsna na božjo pot na Brezje, se mu je ta v cerkvi med ljudi izgubil ter ga do danes še niso dobili. Kjer bi se utegnil ustaviti, naj ga pridrže in obvestijo Vesela.

+ Italijansko maščevanje. Iz Tripolisa poročajo, da je dobil turški zdravnik dr. Gozzala 6. oktobra ob 8. uri zvečer obvestilo, da mora zapustiti ob 11., najpozneje ob 12. uri z družino Tripolis. Pomislimo neprijetno presenečenje moža, ki je moral v tako kratkem času spraviti svoje zadeve v red in odriniti! In vzrok? Čisto navadno maščevanje Lahov. Soproga zdravnika je bila namreč napisala začetkom prošlega leta v neki parižanski reviji članek, v katerem je bila povedala Italijanom marsikatero grenko resnico. Vsled tega so se takrat Italijani v Tripolisu hudo razburili in zahtevali »zadoščenje«. No, sedaj so se maščevali nad dotično gospo, njenimi otroki in njenim soprogom.

Ljubljanske novice.

SHOD LJUBLJANSKIH ZAUPNIKOV S. L. S.

bo v nedeljo ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani »Ljudskega Doma«. Dnevni red: 1. Poročilo o konstituiranju vodstva S. L. S. za Ljubljano. 2. Dopolnilna deželnozbornska volitev v Ljubljani. — Radi važnosti točk dnevnega reda vabik najštevilnejši udeležbi dr. Vinko Gregorič, t. č. predsednik.

lj Krščanska ženska zveza ima v sredo, 18. t. m. v Ljudskem Domu predavanje. Predavatelj vodja društva g. dr. Jos. Jerše.

lj Kurzi S. K. S. Z. Danes zvečer ob 8/8 se vrši v slov. trg. šoli na Kongresnem trgu vpisovanje za laški tečaj S. K. S. Z. Pouk je brezplačen, plačati je le 2 K za svečavo in kurjavo ter 2 K položnine, ki se vsem onim, ki ne izstopijo pred koncem, ob sklepu tečaja vrne. Jutri vpisovanje za knjigovodski tečaj.

lj Zabavni večer, ki ga je priredilo v nedeljo zvečer »Katol. društvo za delavke« v »Ljudskem Domu«, nas je skoro presenetilo. Iz preprostega, domačega »Rokodelskega Doma«, kjer niso mogle vsled pretesnih prostorov naše produkcije, bodisi pevske, bodisi dramske, do prave veljave priti, pa naravnost v prostorno, akustično gledališko dvorano »Ljudskega Doma«, to je velik korak! Topot smo se do dobra prepričali, da je primeren prostor prvi predpogoj vsake umetniške produkcije. Iste moči, a umetniški efekt nemerno večji kakor je bil v starih prostorih. Tamburašice so nam zaigrale na tamburicah »Hrvatsko kolo«; potpouri »Na Gorenjskem je fletno« in pa znano koračnico iz »Prodane neveste«. Če primerjamo zadnji nastop tamburašič v nedeljskim, moramo zabeležiti velik napredek. Razven par taktov, se je igralo gladko, umerjeno, izrazito, v kolikor je sploh to mogoče pri tako prirobnem instrumentu kakor je tamburica. Pri nas imamo sicer veliko tamburaških zborov, a odkrito povedano, človek, ki ima kaj umetniškega čuta, se te vrste muzike ogiblje, tako neprijetno dirne tisto trganje in mehnično razbijanje po tamburicah. Tamburaški zbor naših deklet pa je napravil na nas utis, da bo sčasoma dosegel v tamburanju tisti uspeh, ki je na tamburicah mogoče. Iz sigurnega igranja je pa še dolga pot do občutnega, do umetniškega igranja. Največji umetniški užitek smo pa odnesli od pevskih točk. Zlasti zadnji dve pesmici: St. Premrl: »Kedar tiha žalost...« in Fr. Ferjančič: »Plevice«, so bile tako lepo prednašane, z takim občutkom, z takimi umetniškimi finesami, da ta pevski zbor lahko med prve slovenske zbere šteje. Osebito St. Premrlova zares krasna in umetniška pesem »Kedar tiha žalost...«, ki se giblje popolnoma v moderni maniri, in ki stavi precej velike zahteve na zbor, nam je jasno utrdila našo sodbo, ki smo jo vedno imeli o umetniški sposobnosti tega ženskega zbora. Za tem nas je g. profesor dr. Debevec upeljal v zelo priključivi obliki svojega govora v francoske čase in nam pojasnil položaj, v katerem se giblje igra »Junaske Blejke«. Igra je samo za ženske vloge in ima poleg mnogih vrlin to hibo, kakor

jo imajo ponavadi vse igre te vrste, da ima premalo dejanja in preveč deklariranja in pripovedovanja. Kjer imajo naši odri toliko tehničnih pripomočkov, kakor jih ima »Ljudski oder« na razpolago, bo igra prav lep uspeh dosegla. Nekateri prizori oziroma slike so krasne. Gospodu pisatelju bi pa izrekli skromno prošnjo, da bi igro v tej meri predelal, da bi nekoliko več dejanja vpletel. Z majhnimi spremembami n. pr. z ustreljenjem Bogomile, bi prišlo v igro veliko več življenja in drugih motivov. Igralo se je obče zelo povoljno. Članicam je takoj videti, da so na odru domače in da imajo že precej igralne rutine. Gdč. Klepec, Simončič, Gergorič in Hlebec, so bile dobre, gdč. Zalar, Ovičaj in Pavšek, so se pa posebno odlikovale; igrale so brez kakršne afektiranja, vendar naravno in več ustvariti iz vlog, katere so imele, niso mogle. Skratka, nedeljski večer je bil eden najboljših, kar jih je še »Katoliško društvo za delavke« priredilo.

lj Čudna »senzacija« je krožila te dni po liberalnem časopisu. Liberalno časopisje je poročalo o »nekem dobroznanem kaplanu« da se je v gorenjskem vlaku nedostojno obnašal, da je boječ se agnosciranja, skočil iz vlaka, se smrtonovarno poškodoval ter bil pripeljan v dež. bolnico, kjer dvomijo, da bi okrevaj. Pri tej »senzaciji« smo se spomnili na slučaje, ki so se pred leti godili na Kranjskem in ki jih je povzročal neki duševnobolni nesrečni duhovnik, ki sedaj že v miru počiva. Takrat je vsak tak njegov slučaj liberalno časopisje obesilo kakemu drugemu duhovniku, dasi je dobro vedelo, kdo jih povzroča, in ko se je pričelo proti dotičnemu duhovniku postopati, so bili liberalci tisti, ki so kričali o »preganjanju« in ki so dotičnika po Ljubljani upijanjali, samo da je povzročal škandale in dajal »snov« liberalnim listom. Taka je liberalna morala in liberalno poštenje. Takrat smo morali odločno poseči vmes, da smo napravili škandaloznemu izrabljanju in generaliziranju konec. Nekaj sličnega bo skoro gotovo tudi v zgoraj omenjenem slučaju, če ni sploh vse izmišljeno, kajti niti v deželni bolnici niti v Leonišču ni bilo in ni nobenega takega duhovnika, kakršnega opisujejo liberalni listi. Zato bi želeli nekoliko več jasnosti. Mi nikogar ne branimo, ki brambe ne zasluži, ni nas pa volja mirno prenašati pavšalna liberalna očitavanja in celo liberalne laži. Če »Slovenski Narod« v drugih ozirih nima nobene obzirnosti, naj bi je tudi v tem slučaju ne imel in nobenega imena ne prikrival, vsaj ne bo potem na drugo duhovščino padala njegova senca.

lj Salezijanski zavod na Rakovniku. Letos poteče deset let, kar so prišli Salezijanci v Ljubljano in otvorili zavod za vzgojo mladine. Za te prilike (4. nov.) poseti Rakovnik vrhovni predstojnik sal. družbe, vič. g. prof. Pavel Albera.

Jutro pod kuratelo. C. kr. okr. sodišče v Ljubljani je dovolilo prisilno upravo nad celim podjetjem perijodičnega lista »Jutro«. Za upravnika je bil postavljen gospod Karol Wider učitelj v Ljubljani, kateremu se je že izročilo upravnništvo Jutra s pozivom, da mora vse dohodke prejemati in donosne prebitke, ki se dosežejo s prisilno upravo, 1. marca in 1. septembra predložiti omenjenemu sodišču, medtem se je pa gospodu Mihlu Plutu, kot izdajatelju »Jutra« sodniško prepovedalo vsako sodelovanje s imetjem in dohodkom »Jutra« toliko časa, da ni ves dolg Učiteljski Tiskarni poplačan. Radovedni smo ali bodeta čakala sodnega dne Jutro in Plut — ali pa — Učiteljska Tiskarna.

lj »Ljubljanski Zvon«, pevsko društvo mladincev pod predsedstvom dr. Šviglija, priredilo je v nedeljo po milosti izposojenih pevcev iz Glasb. Matice in iz ljubljanskega magistrata, brez katerih bi sploh obstojati ne moglo lpavčev večer t. j. pevski večer na čast obema lpavcema. S sponožnimi grli vred približno 30 moč broječ zbor je nekaj starih zborov obeh lpavcev kakor se da posneti izmed vrst »Laib. Ztg.« malo preveč po domače »vrezal«. Edino kvintet »Prošnja« se je pel zadovoljivo — in to so izvajali pevci, ki že dolga leta pojo po raznih pevskih društvih, samo pri »Ljublj. Zvonu« ne. Popoln fiasko vpričo klavnega obiska tega večera prav precizno zveni tudi iz »Naroda« in »Jutra«. Baje namerava tudi »Slavec« poleg »Zvona«, deloma oba vzajemno prirediti še več takih večerov v zaščito tradicije in v znamenju napredka.

Socialnodemokratično nasilje kaznovano. (Izpred tukajšnjega okrajnega sodišča.) France Kovič, Mihael Valpotič, Mihael Požek, Anton Kastrlec, mizarški pomočniki ter hlapec Matija Srebrnjak vsi uslužbeni pri Simonu Praprotniku, mizar-skem mojstru v Jenkovi ulici so stali dne 11. t. m. pred tukajšnjim okrajnim sodiščem. Vsi obloženi so navdušeni socialni demokrati in so svoji rdeči navdušenosti dali duška s tem, da so dne 18. septembra

svojega tovariša mizarskega pomočnika Valentina Pipana, ki je član Orlovske organizacije s silo izsuvali iz delavnice ter ga psovali s čukom, smrkovcem itd., kakor imajo že navado čivkati rdeči mladeniči. Od svojega mojstra so zahtevali — najbrže po zgledu iz Gradca — naj Pipana takoj odpusti, ker bodo sicer drugače oblič odložili. No in mojster Praprotnik jim je šel v resnici na led ter odpustil svojega najboljšega delavca, mesto da bi rogovileže potučil o dostojnosti. Pouk, katerega so bili tako potrebni, pa so dobili sedaj od sodišča tako Praprotnik, ki bo za nekaj časa moral svoje stroje ustaviti, kakor njegovi pomočniki, od katerih sta dobila Kovič in Valpotic vsak po 6 dni strogega zapora ostali pa po 3 dni. Mi pa želimo, da bi tako Praprotnik kakor njegovi vrli pomočniki, oni v delavnici brez delavcev, ti pa v celicah brez Orlov porabili tiho samoto za plodno premišljevanje. Praprotniku bi — ker ima baje veliko terminiranega dela — svetovali, naj si zračni dobiček, ki ga bo imel od stoječih strojev, njegovim rdečim ljubljencem pa, naj premišljuje svojo in svojih graških tovarišev blamažo, katero so si očitno bili za zgled vzeli.

Štajerske novice.

Mladeniški shod v Brežicah. Nedeljski mladeniški shod za brežiški okraj se je vršil ob silnem navdušenju udeležencev. Po službi božji v romarski cerkvi sv. Roka, kjer je pridigoval predsednik S. K. S. Z. za Štajersko, dr. Korošec, se je vršilo zborovanje v veliki dvorani Narodnega doma. Shod je otvoril domači mestni kaplan Spindler, govorili so nadalje poslanci dr. Korošec in dr. Benkovič, rajhenburški kaplan Gaberc o Orlih; domači mladenič Šetine kot podpredsednik Zveze slov. mladeničev je v živi besedi pozival svoje tovariše k sodelovanju in združevanju v naših mladinskih organizacijah. Brez dvoma obrodi ta shod lepe sadove!

Slovenska zmaga. Pri občinskih volitvah v občini Osek v Slov. Goricah (Nemci pišejo »Ossegg«) so zmagali Slovenci na celi črti. Dosedaj so v tej občini gospodovali nemškutarji. Pred nekaterimi leti so bile še večinoma vse občine okrog Sv. Trojice v rokah renegatov in takih, ki so plesali kot je godel trojiški paša Gollob. Sedaj pa v lepih Slovenskih Goricah skoraj ni več nobene nemškutarske občine.

Potres v Kalabriji.

DVAJSET MRTVIH, OSEMDESET RANJENIH.

Katanija, 16. oktobra. Tukaj se je čutil lahek potresni sunek. V krajih Giarre, Macchia, Guardia in Santa Venerina je bil pa precej močan. V poslednjih dveh vaseh je bilo razrušenih mnogo hiš, ubiti dve osebi. V Macchiji se je cerkev zrušila, stolp se je prevrnil in podsul dve osebi. Tudi več hiš je poškodovanih. Nekatero hišo so se nagnile ali pa udre pol metra ali še več. Grozno opustošeni kraji se nahajajo na vznožju Etna. **Mnogo hiš je porušenih in podsutih dosti ljudi.** Vojaštvo je takoj prišlo na pomoč. Do jutra so izkopali 20 mrtvih in 80 ranjencev. Porušenih je mnogo vil. Ravnatelj observatorija Olsen pripisuje potres vulkaničnemu delovanju.

ZEMLJA SE JE ODPRLA.

Rim, 17. oktobra. Iz Katanije poročajo listi, da se je v kraju Macchia odprla zemlja. Razpoka se vleče od severa proti jugu v dolgotni 600 metrov. Široka je krog 30 cm. Oblasti so radi potresa ukrenile vse potrebno. Na lice mesta je odšla uradna komisija vojaštvo in zdravniki.

Danes ob 8. uri zvečer v »Ljudskem domu« predavanje Ante Gabra: »Umetnost v navadnem življenju«.

Telefonska in brzojavna poročila.

GOVOR DR. ŠUSTERŠIČA GLEDE POVIŠANJA URADNIŠKIH PLAČ.

Dunaj, 17. oktobra. V današnji seji sta prišli v razpravo predloga glede zvišanja uradniških plač in pokritja v to svrhu. Edini govornik je bil dr. Šusteršič, katerega je z velikim zanimanjem poslušala skoraj cela zbornica. Dr. Šusteršič je nekako izvajal: Kljub opetovanim regulacijam uradniških plač postaja nezadovoljnost med uradništvom vedno večja. Naše stališče v tem vprašanju je, da se mora v prvi vrsti pomagati tistim, ki so res potrebni. Z vso odločnostjo moramo pa zahtevati, da se pomaga zlasti pomožnim uslužbencem, oficiantom in nižjim kategorijam uradništva od 11. do 6. činovne stopnje. Pri tem pa zahtevamo, da obenem povišajo plače definitivnih in

provizoričnim delavcem, ki so v službi države, posebno delavcem v rudništvu, salinah in gozdih ter cestah. (Zivahno odobravanje in pritrjevanje.) Pri tej priliki pa je treba konstatirati, da je kljub vednemu pomnoževanju uradniških mest državna uprava od dne do dne slabša. Čim več je uradništva, tem slabše se dela! (Klici: Zelo resnično!) Število državnega uslužbenstva se je od leta 1894 pomnožilo za 50 odstotkov, uprava pa se je za 50 odstotkov poslabšala. Mi imamo najmanj 40 odstotkov preveč uradništva. Mi državnim uradnikom časovni avanzement in službeno pragmatiko iz polnega srca privoščimo, zahtevamo pa, da se delavna moč uradništva primerno porabi in se število uradništva reducira. Če bi uradništvo pri privatnih podjetjih tako delalo, kakor v državnih, bi bile vse privatne družbe že davnej v konkurz prišle. (Viharno odobravanje in ploskanje.) Ko je država dovolila 6 milijonov za pospeševanje živinoreje, je bilo vse pokoncu, češ, toliko in toliko se je vrglo agrarcem. **Beda kmečkega prebivalstva pa je stokrat večja od uradniških** (Viharno pritrjevanje in ploskanje.) Nato se je govornik obrnil proti temu, da se je med regulacijo uradniških plač in pokritjem potom novih davščin napravil junktim. Hrvaško-slovenski klub stoji na stališču, da se mora predložiti obširen in temeljit finančni reformni načrt, da se državne in deželne finance sanirajo, način pa, kako hoče sedanji finančni minister to važno vprašanje rešiti, pa ni pravi. Povišanje osebnodohodninskega davka v višjih in najvišjih stopnjah je popularen, če pa pusti finančni minister to popularno davščino iz rok, mu bo potem nemogoče spraviti skozi davek na žganje in druge. Hrvaško-slovenski klub se najodločneje obrača proti temu, da bi se finančno-reformno vrašanje na tak način rešilo. (Zivahno odobravanje, govorniku čestitajo.)

REVIZIJA LJUDSKEGA ŠTETJA V GORICI.

Gorica, 17. oktobra. Okrajno glavarstvo je z revizijo ljudskega štetja že začelo. Okoli 3000 strank je dobilo od glavarstva pozivnico, da se zgledajo. Pozivnice so se poslane strankam, glede katerih se sumi, da so na magistratu njihove podatke falzificirali. Celo en član slovenskega odbora za ljudsko štetje je bil vpisan za Laha, več trgovcev in drugi. Načelnik goriškega Orla je vpisan za Laha; ko so mu na glavarstvu pokazali polo, je takoj videl, da je pisava tuja, da je torej pola bila falzificirana. Ako se vse falzifikacije magistrata zaslede in revizija popolno izvrši, bo znašalo število goriških Slovencev najmanj 10.000.

NOVA POSOJILA.

Dunaj, 17. oktobra. V današnji seji zbornice je predložil finančni minister za polletje 1912 budgetni provizorij. Finančni minister zahteva, da se mu dovoli kreditna operacija 76 milijonov za izpopolnjenje armade in mornarice, 25 milijonsko posojilo za poplačevanje splošnega državnega dolga ter 109 milijonov za železniške investicije, skupno torej 210 milijonov kron.

PARLAMENT.

Dunaj, 17. oktobra. Danes se je končala draginjska debata. Ko sta generalna govornika, nemški agrarec Seidel in socialni demokrat Ressel povedala vsak svojo, so se draginjski predlogi izročili tozadevnemu odseku, oziroma odsekom. Nato so prišli na vrsto predlogi glede regulacije uradniških plač in pokritja. Edini govornik je bil dr. Šusteršič. (Govor smo objavili posebič.) Nato se je debata zaključila, generalna govornika Groš in Seitz sta se odpovedala besedi. Nato sta se predlogi izročili tozadevnemu odseku. Nato je prišla na dnevni red reforma poslovnika.

NOVE TEŽAVE GLEDE ČEŠKO-NEMŠKE SPRAVE.

Praga, 17. oktobra. Pri določevanju programa za permanentno narodno-politično komisijo češkega deželnega zbora je prišlo do jako resnih težav, ki se dozdaj še niso poravnale.

STANJE BAVARSKEGA PRINCA-REGENTA OPASNO.

Monakovo, 17. oktobra. Kljub oficijelnim vestem je zdravstveno stanje princa-regenta smatra za jako opasno.

POIZKUŠEN ATENTAT NA PREDSEDNIKA ZJEDINJENIH DRŽAV.

Newyork, 17. oktobra. Na predsednika Zjedinjenih držav, Viljema Tafta, se je poizkusil anarhističen atentat. Pod nekim mostom se je namreč malo predno se je imel čezenj peljati posebni vlak s Taftom, našlo 36 dinamitnih patron. Vrši se stroga preiskava.

BOJI V MEHIKI.

New York, 17. oktobra. Med vladnimi četami in vstaši se je bil boj. Med

vladnimi četami je 170 mrtvih in ranjenih, tudi vstaši imajo mnogo mrtvih in ranjenih.

LAŠKE LADJE SO SE POJAVILE V EGEJSKEM MORJU.

Carigrad, 17. oktobra. Poroča se iz Aivalija, da so se tri laške torpedovke pojavile v Egejskem morju in izprožile na mesto nekaj strelav.

LAHI HOČEJO OPERIRATI NA SAMOSU, V SMYRNI IN V SOLUNU.

Rim, 17. oktobra. Laški politični in vojaški krogi izjavljajo, da bodo v slučaju, ako Turčija gre do skrajnosti, Lahi svoje operacije razširili na Egejsko morje, zlasti pa na Samos, Smyrno in misli se tudi na bombardiranje Dardanel.

Dunaj, 17. oktobra. »N. Fr. Pr.« poroča o laški nameri zasesti Rodos, Chios, Mytilene, Lemnos, Tenedo in Samos in opozarja na to, da bi zlasti okupacija Samosa občutno oškodovala avstrijsko levantsko trgovino. Glede namere bombardirati fort Karaburnu pred Solunom izjavlja »N. Fr. Pr.«, da je malo verjetna, ker bi utegnila imeti slabe posledice v diplomaškem oziru.

ABDUL HAMIDA STROŽJE STRAŽIJO.

Solun, 17. oktobra. Straže pri Abdul Hamidovi vili so se znatno ojačile, ker se je zadnji čas že opetovano poizkusilo eksultana osvoboditi.

160.000 FRANKOV UKRADENIH.

Paris, 17. oktobra. Na glavni pošti v Toulusi ste bili ukradeni dve denarni vreči, ki sta vsebovali po 100.000 in 60.000 frankov deloma v gotovini, deloma v vrednostnih papirjih.

LAŠKA FAKULTETA PRIDE NA VRSTO.

Dunaj, 17. oktobra. Pri glasovanju o dnevnem redu se je sprejel predlog Italijanov, da ima po debati o reformi poslovnika priti na vrsto laška fakulteta in šele potem budget. Za laški predlog so glasovali tudi Slovenci.

TRZNE CENE.

Cene veljajo za 50 kg.

Budimpešta, 17. oktobra.

Pšenica za oktober 1911	12 03
Pšenica za april 1912	12 16
Rž za oktober 1911	10 45
Rž za april 1912	10 61
Oves za oktober 1911	9 42
Koruza za maj 1912	8 61

Efektiv trdno.

Meteorološko poročilo.

Višina n. morjem 306,2 m, sred. zračni tlak 736,0 mm

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padavina v 24 urah
16	9. zveč.	743,6	10,0	sr. jvzh.	del. jasno	
17	7. zjur.	45,3	7,2	sr. vzh.	oblačno	0,0
	2. pop.	46,4	9,7	sr. jvzh.		

Srednja večerajsna temp. 11,6° norm. 10,4°



Karolina Dragan roj. Rupnik naznanja v svojem imenu svoje mladoletno hčerko Mimice žalostno vest, da je njen ljubi soprog, oziroma oče, gospod

Jakob Dragan

bivši urar v Ljubljani

danes ob polu 5. uri zjutraj, po dolgi in mučni bolezni, previden s svetimi zakramenti za umirajoče v 36. letu svoje dobe mirno v Gospodu zaspal

Truplo ljubljenskega pokojnika bo v sredo, dne 18. t. m. ob 4. uri popoldne slovesno blagoslovljeno in prepeljano iz hiše žalosti Tržaška cesta št. 4 na pokopališče k sv. Križu.

Blagega pokojnika priporočamo v molitev in blag spomin. 3132

LJUBLJANA, 17. oktobra 1911.

3135



Klanjajoča se neskončni božji Previdnosti javlja Marija Šerc, mestna učiteljica, v imenu svojih sestra Antonije, Josefine Bregant, vdove po c. kr. računskem nadsvetniku, in Pavle vsem sorodnikom, prijateljem in sočutnim znancem prežalostno vest, da je iskreno ljubljani brat

Karol Šerc

po dolgoletni zelo mučni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče, danes ob 4 1/2 uri popoldne v 43. letu svoje dobe mirno zaspal v Gospodu. Pogreb predrazega pokojnika se vrši v ponedeljek, dne 16. oktobra ob 4 1/2 uri popoldne iz hiše žalosti Sv. Petra nasip št. 59.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v cerkvi sv. Petra in cerkvi Sreca Jezusovega.

Blagega pokojnika priporočamo v pobožno molitev in prijazen spomin. Prosi se tihega sožalja.

Ljubljana, 14. oktobra 1911.

Zahvala.

Zahvaljujem se v svojem in svojih sestra imenu za vse sočutje, za vse molitve in sploh vse dobrote, ki so jih izkazali prijatelji in sočutni znanci med boleznijo in ob smrti prisrčno ljubljene, nepozabnega brata

Karola Šerca

Posebno pa izrekam najiskrenjejo zahvalo veleč. g. Frančišku Zorkotu za tolažilne besede v najbrbičejši uri, čast duhovščini sv. Petra za vodstvo pogreba, č. oo. frančiškanom, g. kongregacijom, za toli obilno sprenstvo k večnemu počitku, istotako vsem drugim udeležencem in darovateljem krasnih vencev in svojim ljubim učenkam za nežno sožalje. Sploh vsem in vsakemu posebej za vse dokaze iskrenega sočustvovanja.

Dobrotni Bog naj tisočero poplača!

Ljubljana, 17. oktobra 1911.

Marija Šerc
mestna učiteljica.

Zahvala.

3134

Ob priliki krute smrti, ki nam je za vselej ugrabila našo dobro, nepozabno mater

Frančiško Wurzbach pl. Tannenberg

nam je došlo toliko dokazov srčnega sočutja in sožalja od sorodnikov, prijateljev in znancev, da nam je nemogoče vsakemu posebej se zahvaliti. Sprejmite torej tem potom našo najodkritosrčnejšo zahvalo. Bog plati!

Posebej pa se zahvaljujemo g. dr. Premrovu, zdravniku za njegovo požrtvovalnost in velik trud, ki ga je imel ves čas dolgotrajne bolezni pokojnice, za krasne šopke in vence, slavnima požarnima brambama v Litiji in Smartnem ter slav. telovadnemu društvu »Sokol« za častno sprenstvo, slav. pevskemu društvu »Zvon« v Smartnem za ganljivo petje, vsem mnogobrojnim prijateljem iz Litije in okolice ter tudi onim iz daljnih krajev za udeležbo pri pogrebu, konečno velja naša iskrena zahvala tudi vsem, ki so bili v teh težkih dnevih tako pokojnici, kakor tudi nam v veliko tolažbo.

Polni hvaležnosti, kličemo še enkrat vsem skupaj in vsakemu posebej: srčna hvala!

Gradec pri Litiji, 14. oktobra 1911.

Zalujoči ostali.

Iz Radovljice.

V silno zadrego je spravil dopisnik »Sl. N.« s svojim dopisom z dne 2. oktobra radovljiške naprednjake, ko je v svojem dopisu nesramno napadel g. dekana oziroma celo cerkveno predstavništvo. V dopisu pripovedujejo iz »čisto zanesljivega vira« vest, da se bode novi »Kat. dom« zidal z denarjem farne cerkve sv. Petra. G. dekan je faranom zadevo očitno pojasnil in nepobitno dokazal zlobnost in skrajno neumnost dotičnega naprednega dopisnika. Kje v Avstriji pa je še kdaj c. kr. vlada kot varhinja cerkvenega premoženja dovolila, da se svejnsko premoženje farne cerkve porabi v društvene namene? **In brez dovoljenja c. kr. vlade se niti en vinar ne sme porabiti.** »Kat. dom« se bode zidal ne z denarjem farne cerkve, ampak s čisto prostovoljnimi darovi somišljenikov S. L. S. Denarni prispevki v visokih zneskih so že deloma uplačani, deloma še obljubljeni. Hkrati sta g. dekan kakor tudi cerkveni ključar g. Ivan Bulovec pripravljena plačati nagrade 2000 kron onemu naprednemu dopisniku, če pove svoje čestito ime in pa dokaže, da se je že ali da se bode v prihodnje le en vinar cerkvenega premoženja porabil za »Kat. dom«. Pričakujemo odgovora.

„Bog bo sodil sodnike.“

Francoski listi poročajo o sledečem dogodku, ki je kakor nalašč tudi za naše moderne razmere:

Na obtožni klopi je sedel pred porotnim sodiščem v Assisi di Lilla mladenič 17 let star z imenom Emilij Gaudot. Bil je pravi vzorec skrajno pokvarjenega človeka. Obravnava je vzbujala splošno pozornost, galerija poslušalcev je bila nabito polna.

Predsednik sodnega dvora reče zatožencu: »Gaudot, vi ste ubili Rozino Menié, da bi ji ukradli 40 krajcarjev. Gotovo bi tega ne bili storili, če bi vedeli, da boste imeli tako majhen plen.« — Gaudot: »Zakaj pa ne! Kaj mi je mar, če je ena starka več ali manj na svetu? Jaz delam za vsak denar!« — Predsednik: »Vaša zlobna ravnodušnost bi se gabila celo ljudožreem. Komaj 17 let stari, pa ste že na potu do vislic; kdo vas je učil take hudobije?« — Gaudot: »Kaj jaz vem, kdo!« — Predsednik: »Ali se pripoznate krivega vsega, kar ste obtoženi?« — Gaudot: »Pripoznam, pa se k vsemu temu le smejem.« — Predsednik: Gospodje porotniki bodo sodili. Dam besedo zagovorniku.«

Zagovorništvo je bilo poverjeno slavnemu advokatu Saint Appert, ki je tako-le začel: »Gospodje, moj posel je zelo lahek. Zatoženec je vse priznal. Nimam torej zagovora, ki bi kaj veljal. Vendar hočem dodati par besed. Pravica zahteva sedaj od tega obtoženca račun zavoljo njegovega zločina; dovolite pa, da povprašam jaz vas, kakšna bo vaša sodba glede tega zatoženca. Kakšna bo? Tega ne vem, vem pa prav dobro, da je nekdo drugi mnogo bolj kriv, kot je ta zatoženec. Tega krivca, ali boljše, te krivce vam hočem naznaniti . . . **Ti krivci ste vi, gospodje, ki sedaj zastopate človeško družbo, prisiljeno, da sedaj kaznuje zločin.** In ta družba s svojo brezbržnostjo — in kar je še slabše — naravnost zavoljo svojega pohujševanja ni znala zločina zabraniti, ampak ga je celo sramotno podpirala. (Velika vznemirjenost med porotniki in občinstvom.) Dvigam svoj pregled tja na nasprotno steno in pozdravljam znamenje sv. križa. To znamenje stoji tu v sodni dvorani, kjer obsojate zločince. **Zakaj pa tega znamenja ni v šoli, kamor kličete otroke k vzgoji?** Zakaj se drznete kaznovati zločince pred očmi in v imenu Boga, ko vendar na vsak način poskušate z vašimi nauki in z vašimi najslabšimi zgledi ravno tega Boga zapoditi iz nežnih src nedolžnih otrok? In zakaj kažete Gaudotu križanega Jezusa prvi-krat danes, danes, ko stoji tu, da bo obsojen po postavi? Ako bi pokazali križ temu revežu takrat, ko je sedel v šolski klopi, bi ne sedel danes na klopi sramote! Kdo je kedaj povedal Gaudotu, da živi Bog, ki hudo kaznuje? Kdo mu je kedaj govoril o duši, o ljubezni do bližnjega in o ljubezni do Boga? Kdo ga je učil in mu kedaj zabičeval »polnjenje božje zapovedi: »ne ubijaj!« Nasprotno, vi ste prepustili to dušo groznim in pogubnim strastem, in on, nesrečni mladenič, je živel, kakor živi zver v puščavi, sam in zapuščen v sredi te človeške družbe, ki ga hoče sedaj ubiti kot tigra, med tem ko bi ga mogla in morala vzgojevati in voditi kot jagnje. Da, vas o gospodje, vas tožim; vas, ki se hvalite s kulturo, pa niste družega kot barbari; **vas, ki širite med ljudstvo pohujšanje, umazane časnike, podobe in sploh vse, kar vodi**

Za naše
gospodinje,
matere, žene
in dekleta.

Od gospodinje je odvisno blagostanje in sreča družine; gospodinje in matere imajo pa tudi v celem narodnem gospodarstvu eno najvažnejših vlog.

Blagor narodu, ki ima dobre, skrbne in varčne gospodinje! Dolžnost vsakega naroda, ki hoče prosperovati, je, da skrbi za vzgojo večjih in spretnih gospodinj.

V zadnjem času se sicer po raznih gospodinjskih šolah skrbi za prosep in povzdigo umnega gospodinjstva, toda našim meščanskim, delavskim in kmečkim materam ter ženam, ki takih šol ne morejo obiskovati, je manjkala dosedaj strokovna knjiga, ki bi jim bila zvest in zanesljiv svetovalec.

Vsaka slovenska gospodinja mora biti tedaj vesela nove knjige:

Gospodinjstvo.

Navodila za vsa v domačem gospodinjstvu
važna opravila. ∴ Šolam in gospodinjam
sestavila

∴ S. M. Lidvina Purgaj ∴

voditeljica „Gospodinske šole“ v Ljubljani.

Knjiga je pregledana od najboljših strokovnjakov; deželni odbor in c. kr. kmetijska družba sta se zanjo zelo zavzela, ker se bo rabila tudi na gospodinjskih šolah. **Knjiga ima izredno nizko ceno, namreč samo K 2·20 za broširan in K 2·80 za trpežno vezan izvod, po pošti 30 vinarjev več.**

Pisateljica sama je dolgoletna, praktična gospodinja, kateri pa ne manjka kot voditeljici „Gospodinske šole“ tudi temeljite teoretične naobrazbe.

Knjiga obravnava vse panoge gospodinjstva za vse sloje našega ljudstva, tako za preprosto, kakor tudi obširnejše gospodinjstvo.

H koncu knjige je dodal praktični zdravnik dr. Dolšak še pouk o zdravilstvu in postrežbi bolnikov.

Knjiga je opremljena z mnogimi, lepo uspelimi slikami, izmed katerih so nekatere večbarvne.

To dragoceno knjigo naj si nabavijo za mal denar vse naše gospodinje, matere, žene in dekleta.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani.

mlade ljudi k nečistosti, pa se potem še čudite, če ljudstvo odgovarja vašim naukom s zločini in nezasljanimi hudobijami. Le obsodite mojega klijenta (varovanca), človeška postava vam daje pravico. **»Jaz pa vas obtožujem v imenu božje postave!«**

Sledilo je tem besedam burno in dolgotrajno odobravanje prisotnega občinstva. Predsednik sodišča je moral nastopiti z grožnjo, da je utihnilo — porotniki so se odstranili k posvetovanju.

Pol ure pozneje je bila prebrana obsodba: Gaudot je bil obsojen k smrti. Advokat pa je stegnil desnico proti znamenju sv. križa in z resnim glasom, ki se je v svečani tihoti zdel še bolj resen, kriknil: **»Bog bo sodil sodnike!«**

Književnost.

* **Voditelj v bogoslovnih vedah.** Četrty zvezek XIV. letnika prinaša te-le razprave: Dr. G. Rant, Biblična in babilonska kozmogonija. Pisatelj primerja svetopisemsko poročilo o stvarjenju sveta z babilonskim eposom, ki pripoveduje o boju Marduka z boginjo Tiamat, o tvorbi sveta itd. Na podlagi tega primerjanja zaključuje: Obojno poročilo se ne razlikuje samo po idejah, temveč tudi po obliki, in zato je odvisnost bibličnega poročila od babilonskega popolnoma izključena. Značilni moment izraelske religije je etični monoteizem, po katerem se religija starega zakona bistveno razlikuje od religij vseh ostalih narodov tedanjih stoletij. — Dr. J. Leskovar, Državno varstvo vere in njenih obredov. G. odvetnik dr. Leskovar razlaga pregledno in jasno splošna načela temeljnega državnega zakona, določbe kazenskega zakonika in politične predpise. — M. Štraki, Cerkevno življenje v novem delu sedanje lavatinske škofije v letih 1828 — 1843. V teh črticah, sestavljenih po pismih, ki so jih pisali slovenski duhovniki onega dela sekovske škofije, kateri se je pri novi omejitvi priklopil lavatinski, se poročajo dejstva, ki so predvsem važna za krajevno in škofijsko zgodovino; vsebujejo pa te črtice tudi mnogo gradiva za versko in kulturno zgodovino Slovencev v onih krajih. — Dr. A. Stegenšek, Naši Marijini stebri (z dvema slikama v tekstu in tremi tablicami). — V II. delu z naslovom »Iz duhovnega pastirstva« nadaljuje profesor I. Markošek, poročilo o zbirkah podob za katehitični pouk. Opozarjamo tudi na razpravo kateheta M. Petelinšeka »Kako je ravnati kateheta, ako starši ne puste otrok k verskim vajam«. — Cerkevni pregled podaja poročilo o V. lavatinski sinodi, o V. hrvatsko-slovenskem katehetskem tečaju (poročila katehet V. Cajnko iz Varaždina) in o III. Velehradskem shodu (poročila prof. dr. F. Grivec v Ljubljani). — Zadnji oddelek obsega 23 ocen in slovstvenih poročil.

Sprejme se dobro vpeljan

! **trgovski potnik** !
! **manufaktorne stroke.** !

Ponudbe pod šifro „P. P. 89“ na
upravnishvo „Slovenca“. 3116

Fina kuharica išče službe

najraje pri kakem gospodu ali pa pri primerni stranki. Pridna in poštena. Gre tudi kot kuharica na ženitovanja. Naslov pove uprava lista. 3127

**Modni salon
Marija Götzl
Židovska ulica št. 8**

uljudno naznanja velečastitim damam v Ljubljani in okolici da so **raonokar došli najnovejši pariški in donajski modeli v veliki izberi.**

Cene brez konkurence!

Naročajte „Slovenca“.

Plahte za vozove

pokrivala za komate in odeje, platno za jadra na meter najceneje pri Štefanu Nagy, trgovina z železnino, Ljubljana, Vodnikov trg št. 5. 2822

Železnato Kina vino

lekarja Piccolija v Ljubljani, Dunajska cesta

c. in kr. dvornega založnika, papeževga dvornega založnika,

vsebuje potrebno množino železa, v nasprotju z drugimi železnatimi Kina vini, katera vsebujejo samo toliko železa kot navadna namizna vina in vsled tega nimajo nikake zdravilne vrednosti. To dokazuje več kemičnih analiz kakor tudi ona, ki se je izvršila na zahtevo c. kr. ministrstva za notranje zadeve v Gradcu leta 1910.

Železnato vino lekarja Piccolija ojači slabokrvne, nervozne, vsled bolezni oslabele osebe, blede, drobne in slabotne otroke.

1/2 literska steklenica K 2.—, 3 steklenice K 6.—60, poština in poštni zavoj franco.

MANUFAKTURNA TRGOVINA

J. CIUHA

STARI TRG ŠT. 1

JESENSKE IN ZIMSKE

NOVOSTI

Zelod, suhe gobe, divji in pravi kostanj, vinski kamen, orehe, suhe češnje in hruške, vosek in med v satoju in sploh vse deželne pridelke kupi vsako množino 3080

Anton Kolenc v Celju.

Kdor ima kaj, naj ponudi.

Za slabokrvne in prebolele

je zdravniško priporočano črno Dalmatinsko vino najboljšo sredstvo 2501

4 steklenice (5 kg) franco K 4-50
BR. NOVAKOVIC, Ljubljana.

Brzjavka:

Perzijske preproge

so došle. Prodaja in popravila v Šelenburgovi ulici št. 6. le kratek čas.

Ondi si tudi lahko vsakdo ogleda gobelina.

3094

Sanatorij „MIRNI DOM“

priporočan od zdravnikov, sprejema bolnike na živcih,

tudi nevarne slučaje histerične, bolne na srcu, želodcu pa take ki so samo okrepčanja potrebni. — Cene so zmerne. — Prospekti na zahtevo zastoj.

Dr. Fran Čeh, Gornja sv. Kungota pri Mariboru.

3035

Kuharica

dobro izučena v kuhanju, gospodinjstvu, likanju, šivanju, pranju in v vseh ročnih delih želi vstopiti kot kuharica v kako župnišče na Kranjsko, Štajersko ali Koroško. — Naslov: Poste restante „X. št. 2224“ glavna pošta, Ljubljana. 3126

ŽIMA

morska trava, peresa za pohištvo kakor tudi vsi tozadevni predmeti se dobe pri Štefanu Nagy, trgovina z železnino, Ljubljana Vodnikov trg, št. 5. 2821

Valjčni mlin v Domžalah

I. Bončar, Ljubljana

Centralna pisarna in skladišče: Večova ul. 6.

Telefon Interurb. št. 129. Telefon Interurb. št. 129.

Priporoča pšenično moko izvorske kakovosti, otrobe in druge mlevske izdelke.

Zastopstvo in zaloga v Gorici: Peter Gruden & Komp., Stolni trg 9.

OREHE

v vsaki množini kupuje po solidnih cenah

IV. A. HARTMANN nasl. A. Tomažič v Ljubljani, Marije Terezije cesta.

3087 20

Tvrđka oddaja **KROMPIR** zdrav in brezhiben najboljše vrste v vsaki množini tudi cele vagone po prav solidni nizki ceni!

Telefon 237. **Zajec & Horn** Telefon 237.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 73

Beton in železo - beton.

Fundamenti.
Stropovi.
Mostovi.
Vzidava turbin.
Stopnice.
Tlakovi.
Ksilolit.

Cevi za kanale, najboljši strešnik našega časa asbest - cementni škrlj (Zenit) patent Hloch vedno v zalogi. Edini zastop za Kranjsko.

Umetni kamen (okraski za fačade, obhajilne mize, balustrade).

Šolske akvarelne barve

Vzorci za slikarje vedno najnovejši

Oljnate firneževe barve

za pleskarje, stabne in pohištvene mizarje, hišne posestnike ter za domačo porabo

Düsseldorfske oljnate barve za umetnike

Oljnate študijske barve

Firneži, olja in retuši za umetniško slikanje

Kranjsko laneno olje in firnež

Emajlne glazure

Lake za vrtno pohištvo

Štedilno voščilo za pode priznano najboljšo

Jantarjeva glazura za tla



Marijin trg št. 1.

Vse vrste čopičev

Olje za stroje

Suhe kemič., prstene in rudninske barve

Prašno olje za pode

priporoča

1069

Adolf Hauptmann-a nasled.

prva kranjska tovarna za oljnate barve, firneže, lake in steklarski klej.

Zahtevajte cenike!

Zahtevajte cenike!